

Írj kiváló szakdolgozatot!

Dr. Gerő Péter

Készült: az „Élethelyzethez Igazított Tanulás”
(Life Tailored Learning, LiTLearning)
módszertana szerint

Budapest, 2021. október.

Tartalomjegyzék

A szerző bemutatkozása (ezt az oldalt nyugodtan átlapozhatod).....	3
Mi a szakdolgozat célja (és mi nem az)?.....	4
Kiknek készül a szakdolgozat?.....	6
Mire figyel legjobban a bíráló, a kérdezőtanár?.....	8
A szakdolgozat szerkezete.....	10
Ezek témától független szempontok?.....	14
Hol akadunk el, hol megy el az idő?.....	15
Ne okosba, hanem okosan.....	17
A folyamat logikájának a kulcsa: az elején kezdjük!.....	19
<i>Feladatlap</i>	19
A dolgozat lényege készen van; a többi már csak az elkerülhetetlen aprómunka.....	24
Összefoglalás.....	26
A lehetséges ütemezések egyike.....	27
Miben tudok segíteni?.....	30

...

Aki az államvizsgáig eljut, az már **végzett** szakember: mérnök (csak még nem okleveles mérnök), tanár (csak még nem okleveles tanár) és így tovább. Ha rákérdeznek a végzettségére, nyugodtan mondhatja, hogy **felsőfokú** – hiszen a végzettség maga megvan: minden vizsgát letett, megkapta erről az igazolást (abszolutóriumot): különben nem is mehetne államvizsgázni.

Azonban sok munkakörhöz és sokféle továbbtanuláshoz is kevés a végzettség: azoknak az oklevél a feltétele. Húzzuk magunkat neki még egy alkalommal: akinek az eddigiek sikerültek, annak ez is sikerülni fog.

Mi lehet benne a nehéz? Hát... semmi több, mint abban, hogy aki megépített több tucatnyi egy- és kétszintes házat, az most hogyan fog toronyházat építeni.

Minden eddigi kollokvium és szigorlat, minden eddigi beadandó dolgozat **egyetlen tantárgyról vagy tantárgy-csoportról szólt**: jól felkészült diákként számot adott az adott tantárgy vagy tantárgycsoport ismeretéről. Most már végzett szakember vagy! A feladat nem az, hogy „felmondd a leckét” (amelyből egyébként már vizsgáztál: az államvizsgán nincs új tantárgy). Itt már nem azt kell bemutatnod, hogy milyen diák vagy, hanem hogy milyen szakember, milyen kolléga leszel: **hogyan tudod az eltérő tantárgyakban tanultakat együtt felhasználni**.

Olyan dolgozatot kell írnod tehát (és ezt úgy kell tudnod megvédeni), amelyből az derül ki, hogy egy-egy szakmai kérdésben hogyan tudod felhasználni az eltérő tantárgyak keretében megszerzett ismereteidet.

Ha pedagógia-szakos vagy: elnézést kérek: szándékosan írok ismeretet, jártasság, készség, kompetencia és más, a többi olvasó számára talán nem egyértelmű (és ebben a dokumentumban nem is fontos) kifejezések és megkülönböztetések helyett.

A megszerzett ismeretekről van szó és nem a magunk „felfedezéseiről”. A szakdolgozatnak nem feladata, hogy új ismereteket tárjon fel; a meglévőekre kell épülnie – de bemutatva, hogy a szerzője „tantárgy-határok” nélkül képes a téma feldolgozására.

A mentorálás során egyéni segítséget kap az, aki olyan bravúrra akar vállalkozni, hogy a saját, a tantárgytól eltérő véleményét, meglátását, kritikai észrevételét is közölje – elegendően hangsúlyosan ahhoz, hogy akár a későbbi publikációiban **hivatkozhasson rá**, ugyanakkor kellően diplomatikusan ahhoz, hogy a bíráló és az államvizsga során ne keltsen felesleges feszültséget. Nem könnyű fogalmazási feladat, de megoldható.

...

Ne legyenek illúzióink: ritka eset, hogy egy-egy szakdolgozatot érdeklődők sokasága adjon kézzől kézre...

A bíráló persze el fogja olvasni. Vannak intézmények, ahol két bíráló is van; és ha a szerző úgy gondolja, hogy a bíráló téves, elfogult stb. volt, kérhet további bírálót is.

A bíráló feladata az, hogy nagyon alaposan feldolgozza a kapott anyagot: szakmai szempontból is, a szerkezetét és a stílusát tekintve is. Természetesen szigorúan ellenőrzi az intézmény által előírt szerkezeti, formai szempontok betartását.

Rendszerint elvárás a bírálóval szemben, hogy a bíráló végén kérdéseket is megfogalmazzon: ha ő lenne a védés kérdezőtanára, **mit kérdezne** a szerzőtől.

A jelenlegi magyarországi gyakorlat szerint a szerző megkapja a bírálót az államvizsgára való készülés közben.

Az államvizsga-bizottság tagjainak nem lesz idejük mindegyik szakdolgozatot elolvasni. Persze ott lesz a bizottság asztalán mindegyik dolgozat a bírálókkal együtt. Általában az a szokás, hogy a szakdolgozat védésében az vesz részt kérdezőtanárként, akinek a tantárgyából az adott államvizsgázó nem vizsgázik. De jó tudni, hogy az államvizsga-bizottság mindegyik tagjának joga van bármihez kapcsolódó kérdést feltenni: akár egymás tantárgyai kapcsán is (még ha ez ritka eset is). Az államvizsga-bizottság elnöke (aki esetleg az intézményt fenntartó szervezet képviselője vagy valamelyik rivális oktatási intézmény oktatója) szintén kérdezhet: ez azért fontos, mert azt jelenti, hogy olyan személy is kérdezhet, aki az adott intézményt, a tantárgyat nem ismeri.

Tehát az államvizsga-bizottság akármelyik tagja akármit kérdezhet. Eddig a szabály. És mi a gyakorlat? Vajon mi történik legtöbb esetben?

Képzelnék el az államvizsga-bizottsági tagot, akinek esetleg csak annyi ideje volt belenézni a szakdolgozatba, amíg a vizsgázó egy-két más témában éppen vizsgázott. Vajon mit fog kérdezni?

Nagyon nagy valószínűséggel azt, **amit a bíráló kérdésként javasolt.**

Gondold csak meg: ha megkérdezi, hogy ez vagy az miért maradt ki a dolgozatból, azt a választ is kaphatja, hogy ott van egy oldallal arrébb, csak ő nem vette észre. Ha megkérdezi, hogy a szerző miért állítja ezt vagy azt, olyan választ is kaphat, hogy dehogy állítja: az összefoglalásban éppen azt fejt ki, hogy más a véleménye, csak a szakirodalom ismertetésekor hivatkozott rá. Ha kívülállóként szakmai kérdést tesz fel, előfordulhat, hogy azt az adott intézményben másképp tanították. Szóval kérdezni kockázatos; az óvatos kérdező azt kérdezi, amit a dolgozatot teljes terjedelmében ismerő bíráló.

Ismétlem: az államvizsga-bizottság **akármelyik** tagja **akármit** kérdezhet. Fentebb csak azt írtam le, mire számíthatsz nagy valószínűséggel. Arra számíthatsz, hogy az államvizsga-bizottság azt fogja kérdezni tőled a szakdolgozatról, amit a bíráló a bírálat végén kérdésként javasolt – vagyis azt, amit a bírálat részeként már az államvizsgára való felkészülés időszakában megkaptál. Van időd megfogalmazni a válaszaidat! (És van időd arra is, hogy olyan választ fogalmazz, amelyben – bármi is volt a kérdés – a dolgozatod fő mondanivalója, fő értékei felé kanyaríthatod a beszélgetést.)

...

Sokan – talán a legtöbben – úgy fognak hozzá a szakdolgozat-készítéshez, mintha az alábbiakat kellene sorra megfogalmazniuk, létrehozniuk, az előszótól az összefoglaló kitekintésig. De ez nem a folyamat szerkezete, hanem a várt kész eredményé.

A szakdolgozat tipikus szerkezete:

- előszó (hogy a szerző miért választotta a témát)

A legtöbb bíráló nagyon értékeli, ha a szerzőnek személyes motiváltsága van az adott téma feldolgozására. Ez teljesen személyes jellegű, akár családi ok is lehet, vagy szakmai is, például hogy a szakdolgozat témája a szerző egyéb (például tudományos diákköri) tevékenységéhez kapcsolódik. Viszont vigyázni kell arra, hogy a szerző esetleges érintettségéből a bíráló és a kérdező ne következtesse elfogultságra.

- szakmai bevezetés (a téma fontossága, beágyazottsága (akár tantárgyakba))

A szakmai bevezetés arról szól, hogy az adott téma szakmailag miért fontos, miért időszerű. Ez nem feltétlenül „világméretű” fontosság vagy időszerűség: jelentheti azt is, hogy az adott téma valami okból az oktatási intézményben éppen aktuális; vagy adott szakmai eseményhez, hírhez kötődik.

- a dolgozat milyen kérdésre akar válaszolni és milyen választ vár (hipotézis)

Van intézmény, ahol ez elvárás. De ha nem: a dolgozat színvonalát nagymértékben emeli, ha a szerző minél pontosabban megfogalmazza a dolgozat kérdését és a várt (sejtett) választ.